

Харовська Ангеліна Володимирівна

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
студентка гр. 472

**III місце Восьмого Всеукраїнського конкурсу наукових есе,
приуроченого пам'яті видатного вченого-економіста С. І. Юрія**

УКРАЇНСЬКИЙ ПЛАН МАРШАЛА: МОЖЛИВОСТІ ТА ПЕРЕПОНИ

Сьогодні через активну фазу війни з росією українська економіка знаходиться в нестабільній ситуації й потребує чітких рішень для її відбудови. Саме тому, незважаючи на скрутні для країни часи, вже зараз потрібно будувати органічний план мілітаризованої та післявоєнної економіки з акцентом на безпеку, який допоможе швидко та ефективно вивести Україну із поточної ситуації. 77 років тому Україна вже оговтувалася після спустошливої війни, однак не змогла скористатися пропозицією Сполучених Штатів щодо допомоги країнам материка у відновленні через рішучу відмову СРСР працювати за планом Маршала задля посилення своєї влади в післявоєнній Європі. Тож постає питання: «Чи можливе зараз для України таке ж «економічне диво», яке свого часу допомогло відновитися країнам Західної Європи й дало потужний поштовх до їх подальшого розквіту?»

Вітчизняні та зарубіжні експерти й політики вже кілька місяців дискутують над цим питанням та схиляються до думки, що розробка адаптивного плану Маршала для України є доцільним і навіть необхідним рішенням. Українські економісти визначають його як шанс на повне «перезавантаження» економіки й можливість позбавлення від укорінених радянських постулатів. Це, безсумнівно, хороший знак для нас, надто на фоні значної різнопланової допомоги, яку вже надають країни Західної Європи та США. Однак поруч із цими обговореннями провідні фахівці та дослідники також дебатують й про можливі проблеми в реалізації українського плану Маршала, що можуть завадити в його запровадженні.

Зокрема, однією з основних тем для обговорень є ефективність застосування цього плану в українських реаліях. Адже минулого разу план Маршала почав діяти, коли континент вже активно відновлювався після війни і був радше «мастилом для двигуна, а не паливом, на якому він працював» [5]. Більше того, навіть переживши Другу світову війну, країни Західної Європи залишалися одними з найрозвиненіших в світі після США, чого, на жаль, не можна сказати ні про довоєнну економіку України, ні надто про її стан після вторгнення агресора. Безсумнівно, фантастична згуртованість української влади та суспільства, в тому числі регіональної еліти й олігархів, в реаліях війни є дивовижною. Однак це не змінює деяких негативних економічних показників ще довоєнного періоду, адже «цифри ВВП досі мають значення» [5].

Окрім цього, занепокоєння світової спільноти викликає рівень корупції в країні. Іноземні партнери відзначають, що українська історія отримання іноземної допомоги, зокрема з 2014 року, досить потворна, а західні фінансові

структури критично оцінюють довоєнні темпи реформ, в тому числі й у боротьбі з корупцією, і вважають їх недостатніми. А тому бояться повторення подібних ситуацій, хоч і не заявляють про це відкрито.

Наступна перепона – досить тривіальне питання спонсора цього плану. Зараз це умовний Захід, тобто США, країни ЄС, Світовий банк тощо. Але що буде далі, зважаючи, що минулого разу план Маршала працював на основі безповоротної допомоги з невеликою кількістю позик і лише чотири роки, а зараз потрібна триваліша фінансова співпраця. Добробут США високий, однак не такий як був в 40-50-х роках ХХ століття, і країна вже має витрати на інші війни закордоном. До того ж за прогнозами провідних банків велика рецесія, спричинена різким падінням цін на енергоносії, а отже, й на інші товари, вже близько [5]. Це вплине й на економічну ситуацію країн Європи, яка, як і весь світ, ще оговтується від наслідків пандемії. На даний момент експерти оцінюють втілення українського «плану Маршала» в 765 млрд доларів строком до 2032 року [3]. Серед основних ініціатив, крім отримання коштів від міжнародних структур, також звучать пропозиції української влади щодо передачі заморожених активів країни-агресора та російських олігархів через створення компенсаційного механізму [1]. Окрім цього, ЄС оголошувало про намір провести масштабну фандрейзингову кампанію для України [3].

Хоч все вищесказане є не надто приємною критикою України, все ж її можна регулювати за допомогою різних важелів. Однак назріває інше, не менш важливе, питання: «А якою власне має бути Концепція відновлення України?» Ситуація, спричинена повномасштабним нападом росії, критична для України і змінить в подальшому місце держави на світовій арені. Саме тому змістове наповнення концепції повинно бути максимально вигідним для нас, але, в той же ж час, задовольняти вимоги країн-донорів.

Попередня «офіційна» концепція українського плану Маршала, запропонована британським Центром досліджень економічної політики, пропонує три етапи відновлення та реконструкції. Зокрема, перший етап відбувається вже зараз, і на нього відводиться 65 млрд. доларів із загальної суми. Другою частиною є «Fast recovery 2023-2026» з фокусом на інженерні комунікації та соціальну інфраструктуру й передбачає залучення 300 млрд. доларів. Фінансування третього етапу «Modernisation 2026-2032», який полягатиме в максимізації в українській економіці частки продукції з високою доданою вартістю та мінімізації «карбонового сліду», за попередніми прогнозами, становитиме близько 400 млрд. доларів [3]. Окремо описуються плани щодо відновлення та/або будівництва різних об'єктів критичної інфраструктури та подальшого страхування від воєнних ризиків.

Будуючи концепції відновлення України, варто приділити значну увагу формуванню привабливого інвестиційного клімату в Україні для отримання безпосередніх прямих інвестицій, а не просто грантів і позик. Таким чином, Україна зможе залучити додаткові кошти на відновлення регіонів, при цьому не збільшуючи своєї залежності від країн-донорів, і зменшити побоювання іноземних партнерів щодо нецільового витрачання отриманих коштів.

Професор Юрій С.І. також наголошував на важливості надходжень інвестицій для відновлення депресивних регіонів. Адже, на його думку, саме вони «забезпечують розвиток ринкової інфраструктури, рівень заробітної плати, рівень зайнятості, соціальну ситуацію, доступ до перспективних ринків збуту, високопрофесійні кадри та вагомий виробничий потенціал» [6, с. 8]. Співпраця окремих регіонів з міжнародними партнерами у форматі шефства останніх може допомогти залучити передові технології різних галузей, які створять потужний фундамент для економічного та соціального розвитку й допоможуть «синхронізувати українські інституції та політику із політикою ЄС» [4].

Окрім цього, при розробці плану реконструкції України не варто забувати й про відновлення сільськогосподарського сектору. Нині обговорення ведуться здебільшого навколо індустриального сектору, однак саме Україна, 60% всіх орних земель якої припадає на чорнозем, є «житницею Європи», й виробляє значну частину аграрної продукції, яка експортується в світі. З урахуванням вже досягнутих успіхів у даному секторі, «українське господарство може і повинно створити передумови розвитку вітчизняного сільгоспмашинобудування, галузі виробництва мінеральних добрив тощо» [2].

Україна зараз стоїть на важливому перехресті своєї історії: саме рішення щодо концепції відновлення країни визначить шлях, яким далі йтиме наша держава. Це неповторний шанс для України модернізувати практично всі сектори інфраструктури й зробити свою енергетичну систему більш «зеленою», перескочивши при цьому через покоління технологій. Правильно розроблений під українські реалії «план Маршала» закладе основу для побудови сильної країни, яка в майбутньому має всі шанси стати однією із конкуренток сучасних високорозвинених країн.

Список використаних джерел:

1. Вінокуров Я. План Маршала з полів Лугано: як будуть відбудовувати Україну за 750 мільярдів доларів. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2022/07/5/688861/> (дата звернення: 02.11.2022).
2. Данилишин Б. Про план Маршала для України і не тільки. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/04/1/685066/> (дата звернення: 03.11.2022).
3. Рибаків Д. Відновити все: що варто знати про «план Маршала» для України. URL: <https://mind.ua/publications/20244464-vidnoviti-vse-shcho-varto-znati-pro-plan-marshalla-dlya-ukrayini> (дата звернення: 01.11.2022).
4. Родак К. Як працюватиме «план Маршала» для України. URL: https://zaxid.net/plan_marshalla_dlya_ukrayini_yak_pratsyuvatime_royasnennya_n1542705 (дата звернення: 02.11.2022).
5. Семенова І. відновлення з попелу. Чим план Маршала допоміг повоєнній Західній Європі і чому Україна сподівається на його «реінкарнацію». URL: <https://nv.ua/ukr/world/geopolitics/shcho-take-plan-marshalla-i-yak-vin-mozhe-dopomogti-ukrajini-50241295.html> (дата звернення: 03.11.2022).

6. Юрій С., Круп'як І. Проблеми фінансового забезпечення розвитку депресивних територій в умовах трансформації економічних процесів. *Регіональні аспекти розвитку продуктивних сил України*. 2008. Вип. 13. С. 5-11.